

בס"ד ח שבט תשע"ח

החלטה בבקשת רשות ערעור

בעניין שבין:	לבין:
המבקש (הנתבע)	המשיב (התובע)
סופר סת"ם	מזמין ספר תורה

א. רקע עובדתי

בחודש טבת תשע"ד (12.2013) נחתם בין המשיב למבקש חוזה לכתיבת ספר תורה. המשיב הינו מזמין הספר והמבקש כותב הספר. סוכם כי מחירו יהיה 130 אש"ח (מאה ושלושים אלף ₪) בתוספת מע"מ, סה"כ 152,100 ₪. בחוזה נכתב כי ספר התורה יהיה "מהודר בכתב בית יוסף", "על פי מסורות והנהגות אשכנזיות". עוד נכתב בחוזה כי המזמין מצהיר שראה וקיבל דוגמת כתב היד של המבקש ע"ג יריעה.

לקראת סיום כתיבת הספר ולאחר שכבר שולמו 113,780 ₪ נקלע המשיב לקשיים כלכליים ולפיכך ניסה למכור את הספר. לצורך כך קיבל המשיב מהמבקש שתי יריעות מהספר. במהלך נסיונותיו אלו הראה המשיב את הספר לסוחרים שונים המתמחים בתחום, והם הביעו את דעתם כי הספר אינו מהודר. הערכותיהם לגבי שווי הספר נעו בין 70,000 ₪ ל 80,000 ₪ (המסמכים הוגשו לבית הדין). מנגד המבקש הגיש לבית הדין חוות דעת ובה נכתב כי ניתן להבחין בהשקעה וביגיעה הגדולה הן מבחינת גודל הכתב והרווחים וצורת האותיות, וכי הכתב הנ"ל בוודאי שווה ערך ל 130,000 ₪.

ב. התביעה

המשיב טוען שיש כאן אונאה ומקח טעות ולכן הוא תובע:

1. להורות על תיקון מיידי של הספר בתקופה של שבועיים, תפירתו והבאתו לידי גמר, כולל הגהות מקצועיות ותיקונים שייעשו על ידי אדם שלישי על חשבונו של המבקש. ובנוסף המבקש יחזיר סך 33,780 ₪ שהם הפער בין הסכום שכבר שולם לבין שווי המקסימלי

עמוד 1 מתוך 5

- העומד לטענתו על 80 אש"ח. וכל זאת בתנאי שניתן יהיה להביא את הספר לרמת כשרות סבירה וכל גיליון שיהיו עליו מחיקות יוחלף כאמור בחוזה.
2. לחילופין הוא תובע להורות על ביטול מקח ולהחזיר את כל הכסף ששילם.
3. בנוסף, הוא תובע פיצוי של קנס כמופיע בחוזה: "במקרה של הפרה מהותית של תנאי הסכם זה, זכותו של הניזוק לגבות קנס עבור הנזק. גובה הקנס ייקבע ע"י הגוף הבורר".
- בהמשך ההליך (מכתב מ27.09.2017), המשיב ביקש ביטול המקח והחזרת כל הכסף ששילם.

ג. פסק דין של ב"ד קמא

ב"ד קמא קבע כי תביעת המשיב למקח טעות מתקבלת, ופסק שעל המשיב להשיב את היריעות למבקש ועל המבקש להשיב למשיב את כל הכסף שקיבל ממנו, שהוא ₪ 98,000 בתוספת מע"מ של 15,780 ₪, סה"כ 113,780 ₪.

ד. הערעור

- המבקש הגיש לבית הדין כתב ערעור המבוסס על שלושה טיעונים עיקריים:
- א. מהמבקש נשללה הזכות החוקית וההלכתית לחקור את המומחה שנתן חוות דעת מטעם בית הדין.
- ב. בית הדין טעה בהלכה בכך שקבע שלא הייתה מחילה של המשיב על הפגמים שבספר התורה – במידה והיו פגמים כאלה.
- ג. בית הדין טעה בכך שקבע שהייתה אונאה במחיר שנקבע לספר התורה.
- נדון בנימוקי המבקש אחד לאחד:

ה. דיון

- על פי סדרי הדין של בתי הדין ארץ חמדה גזית אין ערעור אלא על יסוד אחד מהנימוקים הבאים:
- א. טעות בהלכה
- ב. טעות הנראית לעין בשיקול הדעת או בקביעת העובדות.

עמוד 2 מתוך 5

ג. פגם מהותי בניהול הדיון באופן המשפיע על תוצאות הדיון.

לאור כללים אלו נדון בטיעוניו של המבקש:

1. הזכות לחקור את העד המומחה מטעם בית הדין

צודק המבקש בטענתו כי לכל אחד מהצדדים שמורה הזכות לחקור את העד המומחה מטעם בית הדין. השאלה העומדת לדיון היא האם על בית הדין לאפשר מיוזמתו, בכל מצב, את חקירת העד, או שמא עליו לאפשר את חקירת העד רק לאחר שאחד הצדדים הביע את רצונו לעשות כן. לשם כך נפנה לסעיף יב בתוספת הראשונה לחוק הבוררות, אותו מצטט המבקש:

היתה הכרעת הסכסוך כרוכה בענין הטעון מומחיות, רשאי הבורר, בכל שלב משלבי הדיון ולאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם, להורות על מסירת הענין לחוות דעתו של מומחה שימנה. עותק מחוות הדעת של המומחה יימסר לבעלי הדין והם רשאים להתנגד לה ולדרוש את חקירת המומחה כאילו היה עד מטעם הבורר.

הסעיף קובע באופן ברור כי בעלי הדין רשאים לדרוש את חקירת המומחה, אך הבורר אינו מחוייב מיוזמתו להציע לצדדים חקירה זו. יתירה מזו, מלשון הסעיף עולה כי עצם התנגדותו של אחד הצדדים לחוות הדעת אינה מהווה דרישה לחקור את העד המומחה, ויש צורך בדרישה מפורשת מצד בעל הדין לחקירה זו.

בנידון דידן קיבל המבקש את חוות הדעת של המומחה ואף הגיב עליה במסמך ששלח לבית הדין בתאריך 24/1/18, תחת הכותרת "סיכומי דברים", ובו הוא כותב על חוות הדעת של המומחה את הדברים הבאים:

לעניין חוות דעתו של המומחה שמונה מטעם בית הדין הנכבד לבחינת איכות הכתב. המומחה מעריך את שווי הספר בסך של 90,000 ש"ח (כולל מע"מ). כשמנכים את רכיב המע"מ, וסך נוסף של 20,000 ש"ח הוצאות בגין כתיבת הספר, נותר סך של 57,000 ש"ח. בחלוקה ל-12 חודשים של כתיבה אינטנסיבית, הרווח ברוטו בספר זה עומד על 4,750 ש"ח. אף סופר סת"ם לא יהיה מוכן לעבוד תמורת סכום זה. יתרה מזו, אין ספר תורה במחיר כזה בשוק, אפילו לפי מה שמגדיר המומחה ככתב לא מהודר. לכן אני תמה מאוד על קביעת הערכת שווי של ספר תורה מעין זה.

בנוסף, חוות הדעת שהנפיק מומחה בית הדין אינה שלמה, ונחזית כלא רצינית כלל ועיקר. המומחה מציין בחוות דעתו בעניין צורת האותיות כי ישנן "עוד"

עמוד 3 מתוך 5

בעיות, אך לא פירט מה הן. זאת ועוד, חוות דעתו בנוגע לבעייתיות צורת האותיות לא עלתה כלל בחוות הדעות שהביא התובע לתמיכה בעמדתו. כמו כן, בכל הנוגע לקלף, אני רוכש את הקלף ממקור נאמן משורטט על פי תוכנת מחשב מקלף מטיב גבוה, ולכן סביר להניח שנפלה טעות בנייתוחו של המומחה בהערכת הכתב.

המבקש אמנם הביע את התנגדותו לחוות הדעת של המומחה אך לא דרש חקירתו. די בכך בכדי לדחות את טענתו של המבקש כי על בית הדין היה לאפשר לו לחקור את המומחה.

אמנם בכתב הערעור מעלה המבקש שאלות ותמיהות נוספות על חוות דעתו של המומחה, וכן תובע את חקירתו של המומחה, אך דברים אלו לא נכללו בתגובתו של המבקש לבית הדין לפני שניתן פסק הדין.

בעניין זה נאמר בכתב הערעור:

המערער יציין כי חלק מהשגותיו נשלחו לבית הדין וחלקם טרם הספיק לשולחם, שכן המערער היה סבור כי בית הדין קמא יבדוק ויחקור לעומק את חוות הדעת ולכה"פ יקבע דיון נוסף לדון בעניינה ולא יקבל את חוות הדעת כתורה מסיני

טיעון זה דינו להידחות: המבקש לא טען בפני בית הדין כי יש לו טיעונים נוספים שטרם הספיק לשולחם, ואף לא ביקש ארכה בכדי לאפשר לו לשלוח טיעונים אלו בטרם יפסק בית הדין את פסקו. אשר על כן איבד המבקש את זכותו להעלות טיעונים נוספים ו / או לדרוש את חקירתו של העד.

טענתו של המבקש כי בית הדין לא בדק את השגותיו של המבקש על חוות הדעת של המומחה מתבססת על הערכתו של המבקש אך אין לה ביסוס עובדתי ולכן אין מקום לקבלה.

עוד יש לציין כי עיקר ההשגות על חוות הדעת המופיעות בכתב הערעור נוגעות להערכת המחיר שנתן המומחה מטעם בית הדין. המעיין בפסק הדין יראה כי נושא זה הינו נושא שולי בפסק הדין, ועיקרו של פסק הדין מבוסס על קביעתו של המומחה שמדובר בספר תורה שאינו מהודר, ועל כן אינו תואם את הנאמר בחוזה שנחתם בין הצדדים. בית הדין מזכיר אמנם גם את נושא המחיר, וקובע שיש כאן גם אונאת ממון, אך מתוך פסק הדין ברור שגם אלמלי היתה כאן אונאה במחיר היה בית הדין מגיע למסקנה דומה מחמת שיש כאן מקח טעות.

כאמור לעיל, כאשר מדובר בערעור על אופן ניהול ההליך יתקבל הערעור רק אם נפל "פגם מהותי בניהול הדיון באופן המשפיע על תוצאות הדיון". בעניינינו לא נפל פגם בכך שהעד המומחה לא נחקר, משום שלא הועלתה דרישה לחקירה כזו, ובכל מקרה קרוב לודאי שגם אילו היתה נעשית

עמוד 4 מתוך 5

חקירה כזו לא היתה לכך השפעה על תוצאות הדיון משום שכאמור נושא המחיר, שבו עיקר ההשגות על חוות הדעת, הוא נושא שולי בפסק הדין.

2. האם היתה מחילה של המשיב

בית הדין עסק בסוגיא זו בהרחבה תוך הבאת הדעות השונות, והביא מספר נימוקים לכך שבנידון דיון יוסכם על הכל שאין מחילה של המשיב. לא מצאתי בענין זה טעות בהלכה או טעות הנראית לעיין בשיקול הדעת או בקביעת העובדות.

3. האם יש כאן אונאה במחיר

בית הדין לא הרחיב בעניין זה ולא בנה על כך את פסק דינו. בית הדין הסתמך בקביעתו העובדתית על חוות הדעת של המומחה מטעמו שחיזקה את חוות הדעת שהביא המשיב. גם בנושא זה לא מצאתי טעות הנראית לעיין, וגם אם היתה כזו – אין בה בכדי להשפיע על פסק הדין.

1. החלטה

לאור האמור אני מחליט לדחות את בקשת הערעור.

בזאת באתי על החתום

היום ח' בשבט תשע"ח 25 בינואר 2018

הרב שלמה אישון, אב"ד